

MÜHENDİSLİK, MİMARLIK, ŞEHİR PLANCIĞI GERİLETİLİYOR*

Mesleki düzlemde bilim, teknoloji, Ar-Ge, inovasyon, sanayi, enerji, çevre ve kentleşme politikalarının dinamik gücü olması gereken mühendis, mimar, şehir plancıları AKP iktidarı tarafından ikinci plana itilmiş, bazı alanlarda yetkiler uluslararası sermaye kuruluşlarına devredilmiş, bazı alanlar ise neredeyse ortadan kaldırılmıştır. Ar-Ge faaliyetleri ile mühendislik arasındaki bağ unutulmuş; mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı hizmetlerinin ana sektörleri kamusal fayda anlayışından çıkarılıp serbestleştirme, özelleştirme, ticarileştirmenin arpalıkları haline getirilmiş; kentler rantlara göre şekillenirilmiş ve plansızlık egemen kılınmıştır.

Ülke kaynaklarının sanayileşme ve ülkemiz insanlarının geleceği doğrultusunda kullanılmaması ile birlikte: sanayi ve çalışma yaşamının büyük kısmında işçi sağlığı ve iş güvenliği önlemlerinin uygulanmasında; insanca barınma hakkı ve deprem gerçeğinin gerektirdiği yapı denetimi uygulamalarında; tarım, orman, su, mera, kıyılar vb doğal kaynaklarımızın, kentlerin yönetiminde; enerji, gıda ve çevreye ilişkin politika ve stratejilerin belirlenmesi ve uygulanmasında mühendislik, mimarlık, şehir plancılığının gerektirdiği mesleki denetim ve bilimsel-teknik kriterler devre dışı bırakılmaktadır.

*Bu metin TMMOB Seçim Bildirgesi'nden aynen alınmıştır.

Tüm bu süreçler teknik ve bilimsel gereklilikler dışına çıkarılıp "idari karara" dönüştürülmüş, ilgili yasa düzenlemeleri de etkisiz/kadük hale getirilmiştir.

Oysa sağlıklı kentleşme, kentsel hizmetlerin kamusal hizmet kapsamında ele alındığı; barınma, eğitim, sağlık, kültür hizmetlerinin insan hakkı olarak görüldüğü; kamu yararı öncelikli enerji, çevre ve gıda politikalarının benimsendiği ve yerli mühendislik, yerli kaynak kullanımı; bağımsızlık, planlama, sanayileşme ve kalkınma ile olanaklıdır. Bu noktada gerek sanayileşme gerekse güvenli ve ergonomik çalışma koşulları, meslek örgütlerinin uluslararası standartlar, bilimsel-teknik uygulama ve önlemler eşliğindeki mesleki denetimini benimseyen anayasal, sosyal bir devlet sistemi ve onun güvenceleri kapsamında gerçekleştirilebilir.

Ancak AKP sanayi, çalışma yaşamı, işçi sağlığı ve iş güvenliği, yapı denetimi, imar, tarım, orman, su kaynakları, enerji, maden, çevre, gıda ve kentleşme ile ilgili yasa ve yönetmelik düzenlemelerini TMMOB'nin önerilerinin aksi doğrultuda yapmaktadır.

27.02.2003 tarihinde kabul edilen 4817 sayılı ve 27.02.2003 tarihli Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Yasa ülkemizde çalışacak yabancı mühendis ve mimarların çalışma izinleri ile çalışma koşullarını düzenleyen ve yetkilendirdiği kurumlar vasıtasıyla çalışan yabancıların takibi olanağını sağlayan önemli bir düzenlemedir. Yasa ile ülkemizde mühendislik unvanını kullanmak suretiyle hizmet üretecek olan mühendis ve mimarların faaliyetleri, yürürlükteki 3458 sayılı Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Yasa ve 6235 sayılı TMMOB Yasası'nın ilgili maddeleri ile uyumlu kılınmıştır. Böylece 4817 sayılı Yasa'dan önce yabancıların çalışması ile ilgili olarak kurumlar arasında yaşanan yetki sıkıntısı ve karmaşa, bu yasa ve bağlı yönetmelikleri ile giderilmiş ve uygulama bir standarda oturtulmuştur. Bu çerçevede yetkili kılınan TMMOB ve Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın görüşlerinin alınması suretiyle yabancıların çalışma izinlerinin Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından verilmesi uygulaması, ulusal mevzuatlarla da uyumluluk sağlamış ve gerekli belgeler eşliğinde yabancıların Türkiye'de çalışması mümkün kılınmıştır.

Ancak sonraki yıllarda sermayenin küresel yönelimlerine uygun biçimde, AB uyum yasaları ve "Hizmetlerin Serbest Dolaşımı" kapsamında yasada belirtilen bazı temel düzenlemeler, yeni yasa hükümleri ile aşındırılmıştır.

Örneğin 5665 sayılı ve 23.05.2007 tarihli "Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlar-

da Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Tasarısı'nın ilk 14 maddesi yabancıların çalışma izinleriyle ilgili önemli düzenlemeler içermektedir. Sanayi ve ekonominin bütününe ilişkin meslek ve uzmanlık alanları bulunan TMMOB ve bağlı Odalarının yetkileri, ülkemiz mühendislik, mimarlık ve şehir plancılığı birikimi aleyhine yeniden düzenlenmek istenmektedir. 4817 sayılı Yasa ile meslek alanlarımızda yabancıların istihdamına yönelik geliştirilen mevzuatı geriletmeye yöneliktir. Bu değişikliklerle;

Mesleki ve akademik yeterlilik prosedürü kaldırılmakta, Akademik yeterlilik ile mesleki bilgi ve deneyim aranmadan, yabancıların her işte çalışmalarının önü açılmakta, Kalitesiz hizmetin kontrolsüz sunumuna olanak tanınmakta, ülkemiz mühendis ve mimarlarının aleyhine haksız rekabetin önü açılmaktadır.

Oysa bir ülkenin öncelikle kendi mühendis ve mimarlarının istihdam edilmesi, ihtisas gerektiren işlerde aynı işi yapmak üzere mevcut işgücünden karşılanamayacak bir talep bulunması halinde yabancı istihdamı söz konusu olmalıdır.

Yasa değişikliğinin 7. maddesi, sonradan 5951 Sayılı Yasa ile de değiştirilmeye çalışılan, 4817 sayılı yasanın 12. maddesini hedeflemektedir. Yasa, "Mesleki hizmetler kapsamında görev yapacak yabancılarla, akademik ve mesleki yeterlilik ile ilgili işlemleri tamamlanıncaya kadar, ilgili mevzuat hükümleri saklı kalmak kaydıyla ve bir yılı geçmemek üzere ön izin verilebilir" şeklindeki değişiklik ile mesleki ölçütleri dışlamaktadır. Mühendislik ve mimarlık gibi akademik ve mesleki ölçütlerin temel oluşturduğu bir alanda yeterliliğin bir yıla kadar savsaklanması ciddiyyetten uzak bir yaklaşımdır.

Özetle, bu değişikliklerle 6235 sayılı TMMOB Yasası'nın 34. ve 35. maddeleri işlevsizleştirilmek; 3458 Sayılı Yasa ile belirlenen mühendis ve mimarların ülkemizdeki tanım ve işlevi çokuluslu tekeller lehine değiştirilmek ve bu alan ülkemiz çalışanları aleyhine kural dışılaştırılmak istenmektedir.

Bu değişikliklerin kimi hükümleri başka yasaların içinde geçirilerek yasalaşmıştır. 5951 sayılı ve 28.01.2010 tarihli "Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", 10 ayrı yasada yapılan değişiklikleri düzenleyen ve AKP hükümeti döneminde sıklıkla görülen "torba yasalar"dan biridir. Çalışma yaşamı ile ilgili birçok düzenleme de içeren yasa içerisinde "4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun"un 12. maddesi de kamuoyu tepkisini çekmemek için bir gece yarısı gizlice değiştirilmiş ve mühendislik faaliyetlerini de kapsamıştır.

Oysa TMMOB olarak hep söylediğimiz gibi; TMMOB Yasası'na göre, kişinin Odaya üye olabilmesi için mühendis ya da mimar unvanına sahip olması gerekir. Diplomasını ya da denklik belgesini ibraz edemeyenin üyeliği de söz konusu olamaz. Öncelikle, yabancı kişinin akademik yeterlilik konusunda YÖK tarafından düzenlenmiş belgeyi ibraz etmesi gerekir. Akademik unvan belgelendikten sonra, bu unvanın üstlendiği işin niteliğiyle örtüşüp örtüşmediğine yani yapılan işin ihtisas alanına girip girmediğine bakılır. Ayrıca mesleki deneyimin olup olmadığı, aldığı ücretin asgari ücret tarifesine uygun olup olmadığı, ülkesindeki Oda'dan mesleğin icrasına yönelik ceza alıp almadığı da incelenir. Bunlar mesleki yeterliliğin önkoşullarıdır. Bu koşulları sağlayamayan yabancı meslek mensupları hakkında TMMOB olumlu görüş bildiremez. Siyasal İktidarın mühendislik ve mimarlık hizmet alanını tam bir serbestiye teslim etmesi isteminin gerekçesi, ne mesleğin genel ifa kurallarına ne de uluslararası bir taahhüt ve anlaşmaya dayanmaktadır. 5951 sayılı Yasa'nın 8. maddesi ile Türkiye, karşılıklılık ilkesi olmaksızın, bilimsel ve hukuksal hiçbir ölçüt aranmaksızın mühendislik ve mimarlık hizmetini tek taraflı olarak tüm dünya ülkelerine açan yegâne ülke olmuştur.

Bir mühendis, mimar ve şehir plancısının meslek icra edebilmesi için akademik ve mesleki yeterliliğinin bulunması önkoşuldur. Bundan ülke mühendis, mimar ve şehir plancısı muaf değildir. 5951 sayılı Yasa'nın 8. maddesi, yabancı ülke vatandaşlarını bu zorunluluktan muaf tutmaktadır. Böylece, ülkemiz vatandaşına akademik ve mesleki yeterliliği tanınmadan mesleğini icra etme izni verilmezken

yabancıya bu hak verilmektedir. Ülkemiz vatandaşı meslek mensupları kendi ülkesinde yabancı olacaktır. Ülkemiz mühendis, mimarlar ve şehir plancısı kendi ülkesinde haksız rekabetin mağduru olacak, iş kaybına uğrayacak, hizmetten yararlananlar ise, hizmeti sunanların mühendis ve mimar olduğunu bilemeyeceklerdir.

Serbestleştirme politikaları, mühendislik uygulamalarını da kapsamış; "uzaktan eğitim" ve özellikle "Teknoloji Fakülteleri" ile mühendislik eğitimi tasfiye edecek yönelimler egemen olmuştur. Mühendislik, inovasyon, bilim ve teknoloji, katma değeri yüksek ileri teknolojiye dayalı üretim ve Ar-Ge politikalarında dışa bağımlılık artmıştır. Yüksek nitelikli işgücü kapsamındaki mühendislik istihdamı geriletilmiş; mühendislik "ara teknik eleman" ile eşdeğer tutulmuştur. Mühendislik meslek ve uygulama alanları daraltılmıştır. Serbestleştirme, özelleştirme politikaları ve fason üretim, mühendisliği geriletken başlıca etkenler olmuştur.

Diğer yandan kamuoyuna "İstihdam Paketi" olarak sunulan 5763 sayılı ve 15.05.2008 tarihli "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile işçilerin sosyal güvenlik, işçi sağlığı ve iş güvenliği ile bir takım sosyal hakları kısıtlanmıştır; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Teşkilat Yasası'nda değişiklik yapılarak işçi sağlığı ve iş güvenliği alanı ve iş güvenliği mühendislerinin eğitimi piyasaya açılmış; bu alana yönelik Danıştay kararları devre dışı bırakılarak kapsamlı değişiklikler yapılmıştır. ◀